خوز و خوزی در مکتب پزشکی ایران

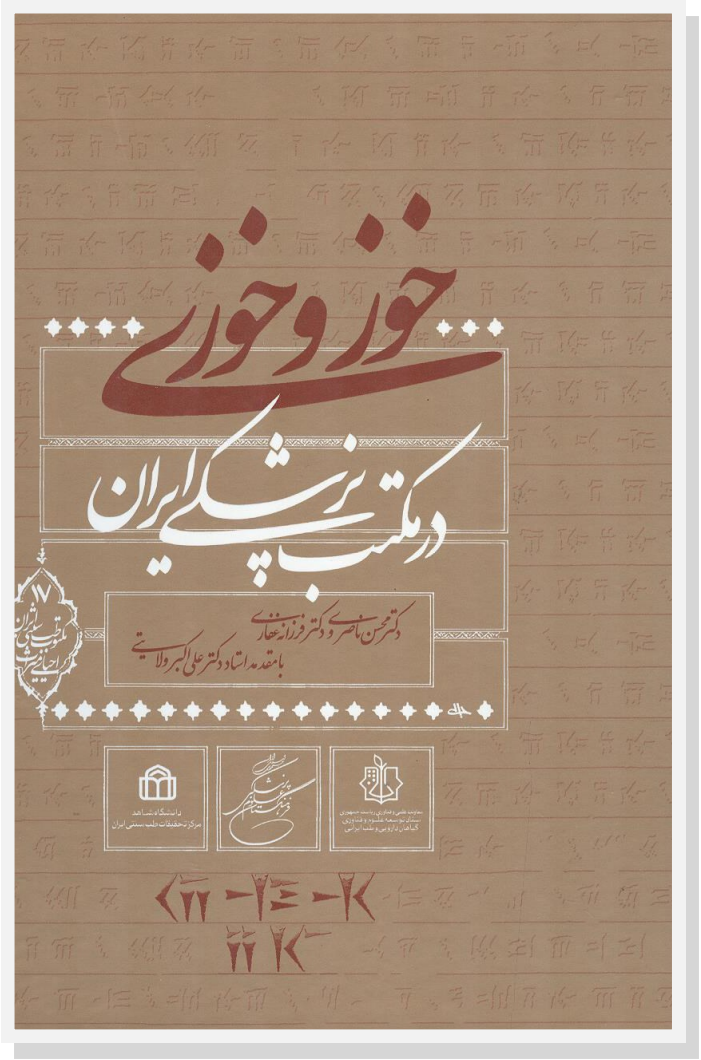

تالیف: محسن ناصری، فرزانه غفاری

ناشر: المعی

کتاب حاضر بخشی از نظرات پزشکی خوزیان مندرج در کتابهای کهن پزشکی است.

خوزیها یا کوسی‌ها از اقوام قدیم ایرانی بودند که پیش از هخامنشیان در منطقه شرق لرستان زندگی می‌کردند. پس از مدتی از طرف شمال به سرزمین وسیع خوزستان سرازیر و در آنجا ساکن گردیدند. به علت داشتن استعداد و توانایی خاص و برخورداری از دیرینگی و قدمت فرهنگی، سرزمین خوزستان به نام ایشان خوزستان نامیده شد. یکی از ولایت خوزستان جندی شاپور است.

خوزیان و یا به اعتقاد اغلب محققین، جندی شاپوریان، گروهی از اندیشمندان مکتب پزشکی جندی شاپور بوده‌اند که با تالیف کتابهایی مانند «کناش الخوز»، «جامع الخوز» و «شوسماهی للخوز» نظرات ارزشمندی از مکتب پزشکی ایران را در عرصه دنیای پزشکی ارائه نموده‌اند، که آثار آنان اکنون در دسترس نیست و سهم آنان در دنیای پزشکی مجهول مانده است. خوشبختانه با گردآوری نقل قولهایی از خوزیان که با عنوان خوز و خوزی در برخی منابع پزشکی مانند: الحاوی رازی، قانون ابن سینا، صیدنه بیرونی و جامع ابن بیطار ذکر شده، قسمتی از آراء آنان در حیطه علم مفردات، قرابادین و تا حدی علم معالجات مدون و مشخص گردید.

تا آنجا که اطلاعات موجود نشان می‌دهد خوزیان، جزء اولین گروه از پزشکان بوده‌اند که نظرات خود را به صورت دسته جمعی و در قالب کتاب درسی یا به اصطلاح امروزی Textbook به دنیای بشریت عرضه نموده‌اند.

این کتاب شامل:

مقدمه

بخش نخست: خوزیان در تاریخ

بخش دوم: بازیابی و ترجمه نظرات خوزیان از منابع چهارگانه

بخش سوم: کتاب مفردات پزشکی و قرابادین خوزیان

بخش چهارم: بحث و بررسی درباره یافته‌های مربوط به خوز و خوزی

این منبع در انتها دارای فهرست منابع و مآخذ می‌باشد و همچنین دربردارنده‌ی ۵ نمایه است که شامل: ۱. بیماری‌ها و اصطلاحات پزشکی ۲. مفردات و قرابادین ۳. جای‌ها و مکان‌ها ۴. اشخاص و اقوام ۵. خط و زبان و متفرقه می‌باشد.